

Mantalslängder

1642–1938

Funktioner

Mantalslängderna utgjorde under åren 1642–1938 inkomstverifikationer till mantalspenningarna. Längderna upptog personer som var skyldiga att betala mantalspenning, fr.o.m. 1700-talet även andra personliga skatter. Också personer som var befriade från dessa skatter redovisades ibland i längderna. År 1765 föreskrevs att alla, såväl skattskyldiga som icke skattskyldiga, skulle uppföras i mantalslängderna. Med utgången av år 1938 avskaffades mantalspenningen och mantalslängden upphörde därmed att vara skattelängd. Den fanns emellertid kvar som folkbokföringsinstrument t.o.m. den 30 juni 1991.

Förekomst

Under lång tid föreskrevs att mantalslängderna skulle upprättas i tre exemplar. Ett av dem skulle lämnas till kronofogden, fr.o.m. 1729 till häradsskrivaren. I städerna lämnades mantalslängden till magistraten. Ett andra exemplar behölls av länsstyrelsen, medan det tredje sändes till en central myndighet (Kammarkollegium, senare Kammarrevisionen/Kammarrätten). Under perioden 1727–1812 skulle även ett fjärde exemplar upprättas och överlämnas till socknen. Denna föreskrift tillämpades dock inte i någon större utsträckning. Fr.o.m. 1862 avskaffades länsstyrelsens exemplar och därefter skulle alltså endast två exemplar upprättas.

Landsarkivets *kronofogdearkiv* saknar nästan helt exemplar av mantalslängderna. Undantag är arkiven efter kronofogdarna i Olands och Västernärkes fögderier. Annars återfinns fögderiernas mantalslängder, även de från tiden före 1729, i *häradsskrivararkiven*. De utgör där en särskild serie, vanligen med signum F, eller återfinns i samlingsserier betecknade ”kronoräkenskaper” eller liknande.

Mantalslängder från städer med egen rättskipning kan sökas dels i *rådhusrätts- och magistratsarkiven*, dels i arkiven efter *kronouppbördsmyndigheterna*. I rådhusrättsarkiven utgör mantalslängderna ofta egna serier, vanligen med signum K. Ibland kan de påträffas också i samlade kronoräkenskapsserier, även de med signum K. Särskilda arkiv efter kronouppbördsmyndigheter finns från ett mindre antal städer. Ibland förekommer en stads äldre mantalslängder i rådhusrättsarkivet, medan de yngre finns i kronouppbördsmyndighetens arkiv.

De exemplar av mantalslängderna som t.o.m. år 1861 överlämnades till länsstyrelsen finns i *landskontorens* arkiv. Där återfinns de i egna serier, i landsböckerna eller i verifikationer till landsböckerna, se tabell nedan.

	Länsstyrelsen i Uppsala län, Landskontoret	Länsstyrelsen i Södermanlands län, Landskontoret I	Länsstyrelsen i Örebro län, Landskontoret I	Länsstyrelsen i Västmanlands län, Landskontoret I	Länsstyrelsen i Kopparbergs län, Landskontoret
Mantalslängder	E 3 (1696-1866)	E II (1712-1850)	E III (1730-1861)	E III (1622-1900)	E III a (1659-1866)
Landsböcker	E 1 A (1657-1917)	E I (1624-1850)	E I a (1628-1900)	E I a (1635-1890)	E I a (1641-1917)
Verifikationer	E 1 C (1695-1868)	-	E I c a (1629-1737) E I c b (1725-1884)	E I c (1643-1890)	E I b (1851-1868)

I de fem länsstyrelsearkiv som förvaras på Landsarkivet i Uppsala återfinns mantalslängder, samt landsböcker och verifikationer som kan innehålla mantalslängder, i ovanstående serier.

Några av *församlingsarkiven* innehåller enstaka mantalslängder, då vanligen i en serie med signum P. Inte bara längder från perioden 1727–1812 förekommer där, utan såväl äldre som yngre exemplar.

De mantalslängder som insändes till central myndighet förvaras på Riksarkivet i Marieberg.

Sökhjälpmedel

I Nationell Arkivdatabas (NAD) finns uppgift om var arkiven förvaras samt förteckningar som redovisar hur arkiven är ordnade i serier och volymer. Arkivförteckningar i pappersform för de arkiv som förvaras på Landsarkivet i Uppsala finns i forskarsalen. Beställningar ur arkiven görs med hjälp av respektive förteckning.

Den som söker mantalslängder från en viss socken bör i allmänhet först förvissa sig om i vilket fögderi socknen ingick vid den aktuella tiden. Detta är naturligtvis nödvändigt vid sökning i häradsarkiv, men ofta praktiskt även vid sökning i landskontorsarkiv. För uppgift om socknarnas fögderitillhörighet, se bokverket *Indelningsregister. Ecklesiastik, administrativ, judiciell, kommunal och militär indelning inom Uppsala landsarkivdistrikt, 1–5* (finns tillgängligt i forskarexpeditionen).

I forskarexpeditionen finns ett sockenregister till mantalslängderna i Uppsala läns landskontors arkiv för åren 1707–1735 (volymerna E 3: 12-18). Registret finns även i början av respektive volym.

Mantalslängderna i Kammarkivet för åren 1642–1820 är skannade och tillgängliga i Digitala forskarsalen. Materialet är indexerat och sökbart på församlingsnivå. Alltför skadade eller tjocka volymer har inte skannats.

Lägg märke till att de olika exemplaren av samma mantalslängd inte nödvändigtvis överensstämmer helt och hållet.

Lästips

Magnus Bäckman, *Mantalsforskning : släktforskning i mantalslängder* (2015).

Per Clemensson & Kjell Andersson, *Hembygdsforskning! Steg för steg* (1990).

Gösta Lext, *Mantalskrivningen i Sverige före 1860* (1968, omtr. 1979).

Riksarkivets beståndsoversikt. Del 4. Kammarkivet (1995).